

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvaški na naslov: Vinko Šepić nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 13.

V Trstu, dne 1. julija 1921.

Leto II.

Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu.

Vsem učiteljskim društvom in slovanskemu učiteljstvu Primorja!

Vodstvo „Zveze“ je sklenilo, da se naj obdrži letošnja

ZBOROVANJA „ZVEZE“

v dneh 10. in 11. septembra t. l. in sicer v Vipavi.

Opozarjamo vsa ona društva, ki niso še izvolila lastnih delegatov in njih namestnikov, da to nemudoma store in obenem naznaniijo njih imena vodstvu „Zveze“. Glasom „Zvezinih“ pravil je voliti v vsakem društvu za vsakih 10 članov po 1 delegata; ulomek velja za celo število.

Opozarjamo dalje, da bo letošnja delegacija razmotrivala med drugim tudi vprašanje o UČITELJSKI SAMOPOMOČI.

Vsi predlogi in nasveti v zvezi s tem vprašanjem, kakor tudi vsi morebitni predlogi drugega značaja naj se določijo „Zvezinemu“ vodstvu najkasneje do 15. avgusta t. l.

VODSTVO.

Ferdo Kleinmayr:

Spreminjevalni predlogi k državnemu šolskemu zakonu.

Od deželne učit. konference izvoljeni odsek, ki mu je bil poverjen pregled drž. šol. zakona z dne 14. maja 1869. ter 2. maja 1883. in mu je bila naložena naloga, da stavi tozadevne nujno potrebne spreminjevalne predloge, ki bi določili začasni preustroj dotičnih zakonskih določil, se je sestel dne 6., 7., 8. in 9. junija v šestih sejah ter je formuliral svoje predloge sledeče:

§ 1. (po izdaji drž. šol. zakona za ljud. šole z leta 1906.) naj se glasi: »Ljudska šola ima nalogo vzgajati mladino s tem, da razvija njeno duševno delavnost ter ji nudi potrebne znanosti in spretnosti, da se nadalje izobrazi v življenju.«

§ 2. ostane brez bistvenih sprememb. Ne potrebnosti določil o »dostopnosti ljud. šole mladini brez razlike veroizpovedi« se opusti.

§ 3. (predmeti ljud. šole) Verouk se črta iz vrste obveznih predmetov. Med obvezne predmete se vstavi ročno delo za dečke, telovadba za deklice in dečke, pouk v ital. jeziku za deco na neitalijanskih ljud. šolah.

Dostavek, da je obseg učnih predmetov odvisen od števila učiteljev, s katerimi razpolaga posamezna šola, se črta, ker je v protislovju z naslednjimi §§.

§ 4. naj se glasi: »Ministrstvo za javni pouk določi v sporazumu ali na predlog dežel. nih šol. oblasti ter učiteljskih konferenc učne načrte za ljudske šole ter splošni ustroj istih. Notranji ustroj ljud. šol določa v smislu osnovnega šol. zakona deželna zakonodaja.«

§ 5. se vobče črta ter se glasi: »Verouk je neobvezen predmet za one učence, katerih starši ali namestniki zahtevajo ob priliki vpisovanja, da se njihov otrok udeleži tega pouka. V krajih, kjer manjka duhovnik, ki bi redno delil verski pouk, sme sporazumno s cerkveno oblastjo deliti ta pouk učitelj, ki pripada isti veroizpovedi. Učne ure verouka je nastaviti tako, da slede učnim uram rednega (obveznega) pouka.«

§ 6., ki govori o določitvi učnega jezika posameznih šol, ostane neizpremenjen.

§ 7. prvi odstavek ostane neizpremenjen, isto tako drugi odstavek do besed: »Razdelitev učencev v oddelke in razrede je odvisna od števila učencev.« Od tu dalje se besedilo povsem črta, ker je pač v protislovju z določili § 11 in drugih. Dostavi pa naj se: »Delitev šole po spolu učencev se sme izvršiti le, kadar je dotična šola dosegla najvišjo od šol. zakona predvidjeno razvojno stopnjo.

§ 8., ki govori o odobritvi in uvedbi učnih knjig ostane neizpremenjen.

§ 9. Črta se stavek, ki dovoljuje tvornicam, dodanim šola zmanjšanje urnika.

§ 10. se spremeni v smislu, da je ustanovitev zavodov za deco, ki še ni dosegla šoloobvezne starosti, obvezna.

§ 11. Število učencev, ki jih zahteva zakon za delitev razreda, naj se zniža od 80 na 50 in za nadaljnjo delitev od 160 na 100. To razmerje (50) velja naj tudi ustanovitev nadaljnjih razredov ter tem primerno nastavitve učnih moči.

Črta se tretji in četrti odstavek tega §, ker se je odsek vobče izjavil za čim večjo omejitev olajšav šol. obiska. (Glej n. pr. § 21.)

§ 13. odpade popolnoma.

§ 14., 15., 16. ostanejo skoro neizpremenjeni. Črtati je samo naslov »podučiteljica«, kakor izgine tudi naslov »podučitelj« iz zakona.

§ 17. Smoter meščanske šole se določi točneje: »Meščanska šola ima nalogo nuditi višjo izobrazbo negoli je poverjena ljudski šoli in sicer s posebnim ozirom na obrtniške, trgovske in poljedelske potrebe. S tem pravljja tudi za vstop v učiteljska, pomorske, trgovske, obrtne, strokovne ter druge specialne šole.«

Iz obveznih predmetov je črtati verouk, ki postane neobvezen predmet. Vzgojno ročno delo (za dečke) se uvede kot obvezen predmet. Istotako je telovadba za dečke in deklice obvezna. Neobvezni predmeti se počejejo izven rednega urnika.

Naslednje določilo se spremeni v smislu: »Na neitalijanskih meščanskih šolah je obvezen pouk v italijanščini.«

§ 18. ostane neizpremenjen.

§ 19. se sklicuje na §§ 4—8 in 10—14. To je spremeniti v smislu: 4—8; 10 in 12.

Drugi odstavek (2.) tega § je črtati povsem; petemu odstavku se določi besedilo: »Minimalno število učiteljev bodi 3, ne všteti ravnatelja in učiteljev neobveznih predmetov ter specialistov za posamezne predmete izven navadnih skupin.«

§ 20. ostane.

§ 21. se glasi: »Šolska obveznost prične z otvoritvijo šole v solnčnem letu, v katerem dopolni otrok svoje 6-to starostno leto ter traja do dovršenega 14 starostnega leta.«

V drugem odstavku je črtati zadnjo vrsto od »to je« naprej.

Črtati je tretji in četrti odstavek tega §; peti in šesti ostaneta vobče neizpremenjena. Tretji in četrti odstavek naj se nadomesti z besedilom: »V ljudski šoli se ne dovoljujejo olajšave za šol. obisk pred 12tim starostnim letom. Tako olajšave se morejo dovoliti za zadnji dve leti ljud. šole v onih krajih, kjer ne obstoja kakšna meščanska šola, in se raztezajo na oprostitev od šol. obiska v zadnjih mesecih šol. leta, v nobenem slučaju pa ne pred 15. aprilom.«

§ 22. in § 23. ostaneta.

§ 24. se črta popolnoma, ker je deloma ponovitev § 20, deloma pa govori o »tvorniških šolah«, ki so protismiselne modernim na-
zorom.

§ 25. ostane.

§ 26. se dostavi končno besede: »po potrebi ločenih po spolu gojencev (učiteljskihni-kov);

§ 27. se spremeni v smislu, da bodi dodeljena učiteljska kot vadnica ljudska šola in otroški vrtec ter ena izmed bližnjih ljudskih šol na deželi, na kateri se eventuelno poučuje tudi v različnem učnem jeziku negoli na učiteljski, tako da je podana učiteljski pri-lika izvežbati se tudi v drugem jeziku.

§ 28. § 29. Odsek je bil mnenja, da bodi priprava učitelja bolj strogo znanstvena in sicer v humanističnem smislu ter je z ozirom na to svoje stališče predložil poseben podoben predlog za ustanovitev takih zavodov, ki bi obsegali osem študijskih let (od 10. do 18. starostnega leta) ter dve leti višje strokovne izobrazbe. Ker pa se ta predlog bržkone ne bo tako hitro sprejel in ozi-votvoril, predlaga k temu §§ sledeče začasne spremembe:

Učna doba obsega štiri leta (tečaje) ter pripravljalni tečaj, v katerega je dovoljen vstop onim gojencem, ki predlože spričevalo, da so z dobrim uspehom dovršili katerosibodi nižjo srednjo šolo ali meščansko šolo.

Veronauk in kmetijstvo naj postaneta neobvezna predmeta. Kot obvezen predmet se uvede za italijanska učiteljska latinščina, za slovanska pa italijanščina. Ženska ročna dela za gojenke in vzgojno ročno delo za gojence sta obvezna predmeta. Med neobvezne predmete se prišteva tudi pouk v drugih jezikih, tako n. pr. slovenščine ali hrvaščine za italijanske gojence, latinščine za slovanske gojence ter francoščine.

§ 30. se črta, ker je izčrpan v § 29. in se za učiteljice zahteva ista izobrazba kakor za učitelje.

§ 31., ki govori o določitvi učnega jezika učiteljskih, ostane.

§ 32. Prvi odstavek ostane, drugi odstavek se spremeni v smislu novih zahtev za sprejem v pripravljani tečaj. Tretji in četrti odstavek odpadeta.

§ 33. Maksimalno število gojencev enega tečaja se zniža na 30.

§ 34. ostane.

§ 35. se spremeni sledeče: »Učno osebje učiteljske sestavljajo ravnatelj, dalje docent vzgojeslovja, kateri vodi tudi vadnico, docentje drugih predmetov ter potrebno število pomožnih učiteljev. Imenuje jih naučno ministrstvo na predlog dež. šol. oblasti. Ravnatelj učiteljske mora biti vsposobljen v vzgojeslovju.«

Drugi odstavek ostane.

§ 36. Črta se določilo o veroučiteljih.

§ 37. ostane; mesto »nadarjeni gojenci« se vstavi: »vredni gojenci«.

§ 38. Črta se večkrat ponavljajoči se naslov »poučitelj«.

V tretjem odstavku je črtati zadnji stavek, ki govori o strokovnih učiteljih. Peti odstavek se črta povsem.

§§ 39. 40. 41. in 42. ostanajo.

§ 43. ostane.

§ 44. se doda »učiteljska knjižnica naj se ustanovi čim možno v vsaki občini.«

§ 45. ostane. Doda se mu pri drugem odstavku kot predmet razprave okr. učit. konference še razprava o »pravnem in gospodarskem stanju učiteljstva«.

§ 46. § 47. ostaneta.

§ 48. se spremeni v smislu, da je učiteljska služba dostopna vsakemu italijankemu državljanu. Drugi odstavek tega §, ki govori o usposobljenosti šol. voditeljev v veronauku, se črta povsem. Tretji odstavek ostane.

§ 49. in § 50. ostaneta. Črta se le naslov »podučitelj«.

§ 51. Maksimum tedenskih učnih ur se zniža za ljudskošolske učitelje na 24, za meščanskošolske na 20. Ure, ki presegajo to število, se odškodujejo posebej. Vendar učitelj ne sme učiti nad 30 ur na teden.

§§ 52. 53. 54. ostanejo. Naslov »podučitelj« se črta. Tako tudi v § 55., ki se mu pri točki 1. dostavi: »vendar dohodki učiteljev ne smejo biti manjši negoli oni državnih in deželnih uradnikov iste pokrajine, ki imajo učiteljski izobrazbi odgovarjajočo izobrazbo in tej odgovarjajoče izpite.«

§§ 56. 57. 58. ostanejo po novim razmeram potrebni stilizaciji.

§ 59. Ljud. šolo je ustanoviti v krajih, kjer se nahaja v okrožju $\frac{1}{2}$ ure ter v dobi treh sledečih si let povprečno 25 šoloobveznih otrok, ki so primorani obiskovati šolo oddaljeno nad dva kilometra.

Drugi odstavek tega § se spremeni v smislu, da je dolžnost deželne zakonodaje poskrbeti za vzgojo v tem odstavku navedenih otrok.

§ 60. odpade.

§ 61. naj se glasi: »Deželna zakonodaja je obvezana poskrbeti za ustanovitev meščanske šole v vseh onih krajih, kjer šolska deca, ki dovrši V. šolsko leto (uč. stopnjo), skozi dobo treh let dosega povprečno število 40 in to neglede na spol.«

Maksimalno število meščanskošolskega razreda se določi na 40 učencev (učenk). Pri prekoračenju tega števila sledi delitev razredov v vzporednice, oziroma po spolih, ako je meščanska šola mešana. Meščansko šolo obiskovati imajo pravico tudi učenci bližnjih krajev okraja, kjer še ne obstoja meščanska šola.

§§ 62., 63. ostaneta vobče neizpremenjena.

§ 64. črta se drugi odstavek, ki govori o šolnini itd.

§ 65. Stariši, ki svojih otrok ne šolajo v javnih ljud. šolah, temveč privatno, niso oproščeni prispevkov za vzdrževanje javnih šol.

§ 66. Izven prvega odstavka je črtati vse naslednje.

§ 67. ostane.

§ 68. do § 73., ki govore o zasebnih šolah ostanejo neizpremenjeni izvemši razmeram potrebne stilizacije ter drugega odstavka § 72., ki se črta, tako da občina tudi z ustanovitvijo zasebne šole ni odvezana svoje dolžnosti ustanoviti javno ljud. šolo.

Pri tej priliki se je v odseku razvila sila živahna debata. Del odseka je bil za popolno, t. j. neomejeno svobodo pri ustanavljanju zasebnih šol, tako da bi bile odtegnjene celo državnemu nadzorstvu, drugi del se je zopet izjavil za popolno odpravo zasebnih šol. Slednjič je obveljalo načelo, da se določbe omenjenih §§ začasno prikuje kakor zgoraj omenjeno ter vse drugo prepusti merodajnim činiteljem, ki bodo razpravljali svojčas o predmetu.

§ 74., § 75. in § 76. odpadejo.

§ 77. ostane v veljavi.

Na podlagi teh rezultatov skupnega dela in čisto dolgih debat je odsek prešel nato na novo stilizacijo »šolskega učnega reda« iz leta 1905. Tudi tu so se zarezale v goste besedno in čisto reakcionarno pobarvano besedilo, ki ga vsebuje 223. paragrafov te ministrske odredbe temeljite spremembe, ki naj kot predlog pokrajinske učit. konference s spreminjevalnimi predlogi osnovnega šol. zakona vred dosežejo komisijo, sklicano v Rim v svrhu, da se novim pokrajinam poda provizorni šolski zakonik. V to komisijo je poklican, če se ne motim, tudi član slov. učiteljskega. Koliko bo komisija upoštevala naše predloge in koliko jih bodo upoštevali drugi činitelji, to je seveda drugo vprašanje. Zanimivo pa bo slediti razvoju te zadeve.

Odsek se je torej v štirih nadaljnjih sejah (9., 10. in 11. junija) bavil s šol. učnim redom. Ako mi bo dopuščal čas, hočem poročati podrobno tudi o tem.

Dalje se je odsek bavil tudi z vprašanjem učnih knjig. Glede tega vprašanja si usojam poročati sledeče:

Po Widru in Josin-Ganglu predelane in samo za tekoče šol. leto potrjene slov. učne knjige (abecednik in berila) bodo ostale za prihodnje šol. leto še v veljavi, t. j. »Prvo, Drugo in Tretje Berilo« (za I., II., III. od-

nosno IV. razred). Medtem pa se bo pospešilo cenzorno delo za novopredložene rokopise. Od teh se je predložilo:

1. »Peto berilo« za peti (odnosno šesti) razred s sodelovanjem raznih slov. šolnikov.

2. »Drugo berilo« za drugi razred (s slovniškim dodatkom), ki sta ga sestavila Kleinmayr in Medič.

3. »Prva računica« za prvi razred, ki jo je sestavil učit. Kutin. Po aprobaciji bo treba prevesti dve strani uporabnih nalog v hrvaščino in knjiga bo izborna služila tudi hrvaškim šolam. Aprobacija je urgirana.

4. »Il mio primo libro italiano« — sestavil Kleinmayr. Uporabna bo ta knjiga slovniškim, hrvaškim in tudi nemškim šolam brez razlike. Aprobacija je urgirana.

Spisujejo se in bodo v kratkem v rokopisu tudi izgotovljena:

1. »Tretje berilo« za tretji razred s slovniškim dodatkom.

2. »Četrto berilo«.

3. »Il mio primo libro italiano« — drugi del.

V načrtu so še računice za nadaljne razrede, kratka slovenska slovnica s spisovnimi vajami za višje ljudskošolske razrede (od IV. naprej) ter nadaljevanje ital. knjige.

Hrvaški tovariši so predložili berilo za prvi in drugi razred. Aprobacija se je urgirala. Tozadevni književni odsek bi storil dobro, da predloži nadaljne rokopise!

Odsek se je baval tudi z učnim načrtom in urnikom za ljudske in meščanske šole in to v smislu sklepov deželne konference. Rad bi tudi o tem poročal obširneje, ako bo dopuščal čas, ki mi je res kratko odmerjen. Glede učnih načrtov je bil odsek mnenja, naj bodo sestavljeni na način, da puščajo učitelju čim večjo svobodo. Isto velja za urnike. Glede pouka v italijanščini je odsek stavil predlog, naj se isti ne prične pred tretjim šolskim letom (III. razredom) ter da se mu odmeri od III. šol. leta naprej po tri tedenske ure, kar povsem zadostuje, osobito ker bi višja odmera teh ur ovirala splošni uspeh.

Odsekovega dela so se udeležili: prof. Marella, Della Mora, Relli, Lona, Pisoni, Comar in Kleinmayr pod predsedstvom dež. šol. nadzornika M. Pasqualisa.

BOGUMIL MEDVEŠČEK.

Šolske knjižnice.

(Konec.)

Preidem k uporabi šolskih knjižnic s posebnim ozirom na pravo čitanje mlad. spisov od strani mladine ter na dolžnosti, ki jih imej učitelj do njih.

Večkrat se opaža, da otroci izposojene knjige prehitro vračajo; to je zlo, ki znači, da jih čitajo prehitro in zato premalo temeljito. Tu naj poseže učitelj vmes s tem, da navaja otroke, da bodo čitali počasi in s premislekom.

Kakor povsod velja tedaj tudi tu: Non multa, sed multum!

Razumno čitati, ni lahka stvar; treba je otroke priučiti, kako naj čitajo, da popolnoma razumejo, kar čitajo. Čitatelj se mora vživeti v knjigo.

Prva in najboljša vaja za to je: skupno čitanje v šoli, kjer se otroci vadijo in navadijo delati zapiske.

V zadnjem času je začela povsod, posebno pa pri Nemcih živahna akcija za odpravo čitank in njihovo nadomestitev z mladinsko literaturo. V ta namen so tudi preuredili šolske knjižnice, tako da se nahaja v eni knjižnici v mnogih eksemplarih le kakih 5 ali 6 različnih naslovov. Na ta način je omogočena celemu razredu ena in ista duševna hrana v šoli v nadomestitev za neodgovarajoča šolska berila. Tako urejeno knjižnico imenujejo »Quellenbücherei«. Njen namen je:

1. omogočiti vsem učencem razredno čtivo,

2. pomagati v boju proti »umidliteraturi«.

Viri za to so seveda najboljša nemška mladinska dela.

Razredno skupno čitanje dovede najlažje in z uspehom do onega cilja, ki ga tvori značaj čitanja, t. j. temelj in predpogoj človeške omike.

Pri skupnem šolskem čitanju je tudi izbor snovi lažji, da odgovarja namenu. Uporaba čitanega pri pouku pa je mnogo intenzivnejša. Otroci se bodo veliko bolj zavzeli za

lepoto vsebine, a naravna posledica tega bo tudi materialni dobiček. Korist bosta imela od tega glava in srce.

Potom razrednega čitanja se razvije tudi uspešnejše neprisiljeno občevanje med učiteljem in učencem, ki dovoli prvemu marsikateri globok pogled v učenčevo osebnost.

Pri skupnem čitanju se vadijo otroci delati skupnih zapiskov, bodisi izpisovanja znanih izrazov, bodisi in kar je važnejše, delati izvlečke iz vsebine. S takim delom se navajajo k samostojnemu in razumnemu delu sploh, kar je za življnje velike koristi.

Izpiski pa, ki jih delajo otroci doma, so za učitelja nekaka kontrola, kako so čitali knjigo.

IV.

Dospel sem k zadnji točki: Kdo naj vzdržuje šolske knjižnice oziroma prispeva za nje?

Na to vprašanje se zdi odgovor na prvi pogled lahek; oni činitelj pač, ki je po zakonu določen za to. Res je to, ali s to platonično določbo je knjižnicam le malo pomagano. Pri nas je ta faktor krajni šolski svet, in ravno v tem leži vsa tragika rešitve tega vprašanja. Kakšni so ti naši krajni šolski sveti, to vemo vsi dobro, in dosedanja izkušnja v tem oziru nas uči, da si ne smemo tudi v bodoče preveč obetati. Upanje je sicer, da se bo šolstvo tudi pri nas rešilo ozkosrčnih in dušljivih spon, ki so ga tlačile do sedaj, ter se razvilo z večjim razmahom, ali dokler tega ne vidimo, moramo pač računati z razmerami kakor so.

Glavna naloga sloni na učiteljstvu, da s svojo besedo in z vsem svojim vplivom pritiska na omenjeni faktor v svrhu večjega razumevanja in upoštevanja tako važne ustanove, kakor so ravno šolske knjižnice. To pa še ni vse. Iskati je treba in tudi najti še drugih virov za izpopolnitev šolskih knjižnic.

Na nekaterih šolah bi si lahko učenci sami povečali svojo knjižnico. Na pr. tako, kakor se je delalo in se bajè še dela na nekaterih mestnih šolah v Trstu. Vsak premožnejši učenec kupi po eno knjigo, ki jo daruje šolski knjižnici. S tem si pridobi pravico do čitanja vseh v knjižnici se nahajajočih knjig.

Drug način bi bil tudi ta: Za vsako izposojeno knjigo se določi mal znesek, recimo 10 ali 20 stot., ki naj bi tvoril fond za nakup novih knjig.

Kjer je dana možnost za to, naj prirejajo šole, oz. učiteljstvo zabavne večere, predavanja ali šolske veselice, kojih čisti dobiček naj bi bil namenjen za nabavo dobrih mladinskih knjig. Od tega bi imela korist šola in tudi narod. Vse se da napraviti in doseči, le dela je treba!

In sedaj le kratko besedo še na račun naših istrskih šolskih knjižnic. Čudo božje, kaj je vsega v teh knjižnicah! Naša dolžnost je in naš stanovski in narodni ponos zahtevata, da z veliko metlo posežemo v te Avgijeve hleve ter izčistimo iz njih vso navlako, ki je tu nagrnjena. Ako hočemo zidati na razvalinah, moramo najprej odstraniti vse ruševine ter preorati globoko tla, da ne ostane niti spomina o minulem.

V zvezi s podanim si usojam predložiti sledečo resolucijo:

Jugoslovensko učiteljstvo koprškega šolskega okraja, zbrano dne 1. in 2. aprila 1921 v Kopru povodom okr. učiteljske konference, predlaga z ozirom na preuredbo šolskih knjižnic sledeče:

1. Šolske knjižnice naj se preuredijo in izpopolnijo tako, da bo njih namen odgovarjal duhu časa, v katerem živimo.

2. Da se ta potrebna reforma z uspehom izvede, je dolžnost poklicanih faktorjev, da jih materialno bolje podpirajo, kot se je to godilo dosedaj.

3. Izloči naj se iz šolske knjižnice knjižnica za odrasle, katera naj funkcionira v vsaki občini kot samostojna institucija.

4. Osnuje naj se v Trstu odbor za ocenjevanje in sortiranje mladinskih spisov, ki izidejo v novih pokrajinah. Ta odbor naj tudi takoj sestavi in izda seznam vseh priporočljivih mladinskih knjig.

5. Poziva se vlada, da nemudoma omogoči redno dostavljanje iz Jugoslavije vseh tam izhajajočih znanstvenih in umetniških proizvodov.

VELJKO SOKOLIČ:

Izgovorne greške učenika.

(Svršetak.)

Ja ću samo da istaknem ono, što bi se moglo u narodnoj školi poduzeti u ispravljanju dečjeg izgovora. Evo što:

a) Vežbe mirovanja. Takve vežbe sastoje se u tome, da se izgovorni živčani pokretni ustroji, koji imaju da izvedu nadražaj ili pokret (glas), postane pre toga u mirovanje t. j. da otpočinu. Čemu to, mislim, da ne treba tumačenja, tim manje, ako se uočij, da će defektivni govorni ustroji iza nadražaja slabije reagirati i biti manje sposobni za pravilno izvajanje.

Kad se dete u to uputilo, mora iza toga ne samo uditorno, nego takodjer i vizuelno jasno zametiti deferenciranje glasa (— slova —). Uditorno u jasnom i razgovetnom zvuku glasa izgovorena od druge osobe, a vizuelno motreći i pokušavajući i samo postaviti u položaj one ustroje, koji će pokretima da proizvedu glas. Kad bude dete s jedne strane podražajem slušnih ustroja jasno razabralo glas, a s druge strane uočilo položaj, u koji treba postaviti pojedine česti govornih pokretnih organa, onda će i ono samo moći da proizvede pravilan i jasan izgovor.

b) Vežbe u disanju i artikuliranju govornih ustroja.

c) Vežbe u pravilnu izgovaranju onih reči, u kojima se nalaze glasovi, što ih dete nepravilno izgovara. Ova se vežba ne će sastojati samo od izgovaranja, nego i od analize i sinteze reči najpre usmeno, a zatim slaganjem pomičnih slovima, a potom pismeno u celosti. Iza ovih vežba neka se diktiraju reči, u kojima se nalaze glasovi, što se pogrešno izgovaraju.

d) Kod novih se reči imade najpre protumačiti njihovo značenje, izgovoriti ih jasno i razgovetno, a zatim ih učitelj napiše na ploči, a učenici tri puta (po Layu) napišu na svojim pisankama.

Kako je razvidno iz onoga, što smo pre rekli, greške u izgovoru nastaju s dvojakih razloga: radi nejasne apercepcije ili radi nepravilnoga razvoja osetilnih, odnosno izgovornih ustroja. Uzrok nejasnoj apercepciji može da bude nepažnja, rastrešenost, ali i nepravilno funkcioniranje osetila, koja radi svoje manjkavosti, ne mogu da proizvedu pravilne osećaje, a potom ni pravilnu lokalizaciju u moždanskim stanicama.

Ali nama nije sada do toga da se upuštamo u traženje uzroka tim nedostacima, nego ćemo iznesti samo toliko, koliko to zasada u naše pitanje, te ćemo razmotriti samo one procese, koji nastaju kod apercepcije reči.

Apercepcija može biti slušna ili vidna.

Promotrimo vidnu apercepciju, a kod toga možemo se poslužiti s osobitom spravom zvanom tachistoscopij.

Na dva načina možemo da se poslužimo s ovim aparatom: ili da reč istaknemo u toliko jednakih, razmaha vremena, koliko je nužno da ju se raspozna ili da ju izloženu držimo dok bude raspoznata.

Upotrebljavajući ovaj aparat uverit ćemo se, da to manje treba vremena isticanja za reč, što je reč kraća i poznatija, a više kad je manje poznata, duža ili nepoznata; maksimalnost će se dakle postići kod odužeg skupa slova bez smisla, a minimalna za reči kratke i poznate.

Ako reč ne biva u prvi mah raspoznata, to će se onda kod ponavljanja pokusa razaznati sukcesivno najpre pojedina slova, a po tom čitava reč. Ali često biva, da, iako je reč poznata, ali su u njoj bila zamjenjena pojedina slova, u prvi mah ta zamena i ne zametati. Radi toga se i dešava, da se ne poznata reč lako pročita kao poznata, a to osobito onda, ako reči imaju neka zajednička slova. N. p. pomisliti čita za pomoliti, posudimo za posušimo.

Ovi nam primeri dokazuju, da vanjski nadražaji pobudjuju u nama druge i to baš one, s kojima su oni ili slični ili su bili s njima aperceptivani. Ako su jednaki sa sadašnjim nadražajima, onda čitamo reč ispravno i zamedba biva novim osetima ojačana, nije li, onda nastupa slučaj, što sam ga netom spomenuo.

Taj nam se dakle proces prikazuje kao elementarno susledna asocijacija. Ali ona to uistinu nije, a to zato ne, jer za proces asocijacije (združivanja) treba aperceptivna spoznaja, koja će novu aperceptivati, a kod toga je nužno da sudeluje i pažnja i volja, koje će nadošlu spoznaju podići nad druge u našoj svesti.

Kod ovakvih pokušaja opažamo, da spoznaje susledno unilaze u našu svet i to u trenućanim razmacima vremena tako, da se najednom pojavi čitava reč, a da se nije sledilo red slova ni glasova u njoj. Tek iza nekoliko ili svih glasova zamećujemo da je reč poznata i da ona biva ili ne biva združena sa predjašnjima. Pišući trebat će za takvu relativnu izvedbu više vremena, negoli u govoru. Pa to lako i opažamo, da kod pisanja mora i biti zato uvek budna pažnja, a da ne bi pre napisali reč ili dio reči, koji ovamo ne pripada. To se osobito pojavljuje kod onih, koji su spori u pisanju, a brzi u mišljenju.

Kad čitamo, tada oko obuhvati istodobno više objekata u prostoru, a predodžba reči biva istodobno aperceptivana sa svim odnosnim znakovima. Ali koliko čitajući, toliko slušajući i pišući reč se uvek u našoj svesti pojavljuje odjednom, a ne odeljeno. Pojedina slova, kao i pojedini glasovi (utisci) samo su karakteristike ukupnog utiska t. j. prvotni elementarni nadražaji, koji, združeni sa drugim reproduktivnim elementima, pobudjuju ukupnu predodžbu.

Sledeći ovaj proces upoznajemo se sa drugom uzračnom psihičnom pojavom koja, ako spojena sa onom fiziološkom, nam razjašnjuje drugu vrst, greška izgovara reči, koje u težim slučajevima bivaju to jasnije. Njihovo poznavanje dobro će nam nadoći, a da si potumačimo fonetične jezične zakone.

Tu vrstu pojava razredit ćemo u trije:

a) dislalijske (otežčano izgovaranje pojedinih glasova);

b) paralalijske (premetanje slova (glasova) u rečima);

c) onomatopisije (zamenjivanje ili podmetanje reči po sličnosti značenja ili po sličnosti zvuka).

Prva vrsta, ako se lagano pojavljuje, ne izlazi iz normale, ali ipak bivaju pojedini glasovi prekidani ili otežčano izgovoreni, a govor je isprekidan. U težim slučajevima zamenjuje se kod izgovaranja jedan glas s drugim. N. p. b usni sa t zubnim itd.

Kod paralalijske je izgovor pojedinih glasova normalan, ali nije njihov red u reči pravilan. Očito je, da je ova pojava skopčana sa nepravilnim psihičkim delovanjem. Pojavljuje li se to u laganim oblicima, u nepažnji, onda takve nastranosti označujemo sa lapsus linguae, dočim su u težim slučajevima to očiti znakovi nepravilnoga stanja.

Za prvi slučaj imali bismo kad se n. p. reč indeterminizam čita (govori) mešte indeterminizam, popoločati mešte poplačati

Za drugi slučaj: kad se reč n. p. oruže čita (govori) mešte oružje, puka ola mešte pučka škola itd.

Za treći slučaj se reč n. p. marvinjak čita (govori) mešte mravinjak, znakovima mešte zakonima, plavinci mešte pavlinci, rile mešte lire itd.

Kod onomatopisije bivaju ne slova (glasovi) i slogovi medjusobno premetani, nego zamenjene čitave reči tako, da biva promenjen i smisao čitave rečenice. Tako n. p.

»A da mirno sne počiva

»Pokrovom je snijeg pokriva.

Čita:

»A da mirno sve počiva

»Korovom je brijeg pokriva.

Ili:

»A na trešnje ptice paše

»Pa veselo blagovaše.

Čita:

»A na trešnje višnje paše

»Pa veselo gladovaše.

Podmetanje reči dešava se osobito onda, kada se govori jezik, kojega se dobro ne pozna. Inače se ta pojava osobito očituje kod govora duševno zaoštalih individua.

Ali, ako promotrimo sva netom iznešena tri slučaja, to ćemo osobito kod onomatopisije opaziti, da ne igraju nikakvu ulogu organi, a to zato ne, jer ovde baš i nije slučaj o pogrešnom izgovoru, nego naprotiv uzrok leži u duševnim sposobnostima individua. U ovom slučaju ispuštaju se reči, koje bi se imale izgovoriti i nadomeštavaju se (zamenjuju) drugima, koje su im po zvuku (a katkada i po smislu) jednake.

Pošto nas ova vrsta grešaka više zanima, negoli one, koje nastaju usled fizioloških nedostataka, to ćemo da promotrimo one, koje nazvasmo paralalijske i onomatopisije zato, jer u ovim slučajevima baš te i prevladaju.

Tipičan slučaj umetanja nastaje kad se prekine ili završi tok misli, a potom nadolazi čitav niz reči, koje se pojaviše jedino usled čisto fonetične asocijacije.

Kod ispuštanja reči, reči kao nasioci nadolazećih pojmova, gomilaju se i potiskuju se pred one reči, koje još ne bijahu izrečene, pa se često i nametnu osobito u pisanju; u govoru dešava se ta pojava onda, kad izgovorni organi bivaju osporavani izgovorom neobičnih glasova, ili kad radi uzbudjenja navalj bujica spoznaja (misli).

Isti slučaj imademo i kod premetanja reči. Tu biva da im se povraćaju glasovi običajno združeni k onima prekinutim (antecipacija) ili je predodžba nekog minuloga glasa još tako budna, da podražava izgovorne organe i onda, kad su ovi već iznesli sukcesivne predodžbe (postecipacija). No uostalom ovaj je slučaj redji, negoli onaj predjašnji već i zato, što uopšte se spoznaje nižu brže od izvršavanja izgovornih pokreta.

U slučajevima onomatopisije jasno se opaža utecaj obnovljanja spoznaja po sličnosti, a to zato, jer su reči, koje mora da budu izgovorene bile s njima združene ili po sličnosti značenja ili zvuka.

Današnji številki smo priložili posebno prilogo s tiskanim besedilom pravil naše »Zveze«, o katerih smo že poročali, da so bila od pristojne oblasti odobrena. Spremljajoči dopis na vodstvo »Zveze« nosi števil. 9/227-21 in je bil izdan dne 10. junija t. l.

Nekoliko samoobrambe.

Sežansko učiteljsko društvo je na zborovanju, ki ga podajemo v današnji številki »Učit. lista«, izreklo svojo ostro obsodbo nad vsem delovanjem »Zveze jugosl. učit. društev v Trstu«. Da, še več! Izreklo je svojo najstrožjo sodbo nad sedanjim vodstvom te učiteljske organizacije, mimogrede je tudi »temeljito« obrčalo »Učiteljski list«, njegovo uredništvo in končno tudi mene, podpisanega, kot urednika učiteljskega glasila. Ker je vodstvo »Zveze« že o neki drugi priliki izjavilo, da ne bo svojega delovanja branilo v »Učit. listu«, ampak da stori to pred delegacijo »Zveze«, ki je edini kompetentni forum za presojanje njegovega delovanja, se tudi takrat vzdržim v svojem odgovoru na sežansko učiteljsko društvo vseh onih točk, ki zadevajo »Zvezo« samo in tudi njenega vodstva. Povedati hočem samo svoje misli, v kolikor se tikajo »Učiteljskega lista« in mojega dela pri njem. Storim pa to pred vso učiteljsko javnostjo edino zato, da onemogočim pri obravnavanju teh vprašanj vsako nelepo slepomišljenje, da postavim vsako reč na pravo mesto. Zato so pa potrebne mirne in poštene besede, ki se jih hočem tudi držati, ker ne maram slediti po poti tovarišev v sežanskem učit. društvu, ki so ob tej priliki rabili ostre besede. Naj začnem tedaj!

Glavni očitek, ki sta ga naložila tov. Hreščak in Pahor »Učit. listu« na hrbet, je ta, da »caplja za dogodki v učiteljskih vrstah in vegetira ob prebavljanju že kdaj prebaljene hrane.«

Nočem tu žaliti vseh sotrudnikov našega glasila, ki sem jih mogel zbrati v tem splošnem pomanjkanju delovnih sil na vsakem polju, a potrebno je, da z ozirom na vrednost vsebine »Učit. lista« ugotovim sledeče:

List je glasilo učiteljske organizacije t. j. mišljenja in delovanja vsega učiteljstva, ki je včlanjeno v nji. Uredništvo da lahko listu samo tako lice in toliko vsebine, kolikor jo imajo člani organizacije, katere glasilo je. Če te vsebine ni, tudi uredništvo ne more delati čudežev. Če je tedaj resnična trditev tov. Hreščaka in Pahorja, potem ju moram opozoriti, da je spričevalo, ki sta ga dala »Učit. listu«, ne samo najtežja obsodba duševnosti celokupnega jugoslovenskega učiteljstva, ampak tudi najtežja sodba — njiu dveh samih. Kajti tudi ona dva sta člana naše organizacije, ki sta zrastle na isti nji, kot mi vsi. Tudi ona dva imata do organizacije in njenega lista iste dolžnosti, kakor uredništvo in sleherni učitelj. Iste dolžnosti, pravim! Da! Če »Učit. list« ni za učiteljstvo to, kar bi moral biti, je bila njuna dolžnost že ob hipu njegovega rojstva, pomagati listu do one visoke stopnje, na katero pravzaprav spada. Namreč do stopnje pravega vodnika učiteljskih mas, do glasila, ki naj učiteljstvo izobrazuje v najvišji meri na pedagoško-strokovnem polju, ki naj ga bodri pri njegovem samoizobraževalnem delu v korist ljudstva, šole in njega samega. Tega nista storila! Ne vem zakaj! Uredništvo je skušalo po svojih močeh najti to pot, lepo število sotrudnikov se tudi trudi, da bi jo našlo. Kdaj jo bo doseglo, kdo ve?

Pa mi porečeta oba tovariša: »Saj sva delala, pa nas je uredništvo (bivši avstrijski cenzor!) odgnalo od tega.«

Ta zadeva pa je taka: Na seji organizacijskega odseka, ki se je vršila na dan ustanovitve »Zveze«, sta bila tov. Hreščak in Pahor, ki sta vodstvo lista izročila meni v roke. Na tej seji se je govorilo o smeri, ki naj ga list ima. In tedaj smo čuli iz ust predsednika odseka (če se ne motim, je to ravno tovariš Hreščak) sledeči nalog: »Učiteljski list je strokovno glasilo Zveze, ki je nepolitična organizacija, ker so v njej zastopane vse politične struje učiteljstva. Uredništvo se mora tedaj držati tega principa in najti ono srednjo pot, po kateri bi bilo mogoče sodelovanje vseh učiteljev. To je mogoče samo na strokovnem polju, tedaj ostani list strokoven. Glede razmerja do zunanjega sveta, pa naj brani interese skupnega učiteljstva. Le od takta urednika je tedaj odvisno življenje lista in tudi »Zveze« same.« Teh smernic se je uredništvo držalo vestno do danes. Pravzaprav, če hočem biti odkrit, izjavim z mirnim srcem to-le: V času, ko je še »Zveza« iskala pomoči pri Delavski zbornici, ni šlo uredništvo po lepi, srednji poti. Zavozilo jo je nekoliko v levo, tako le iz taktičnih ozirov. Seveda v veliko nevoljo večine učiteljstva in v neizmerno radost skupine, ki stoji za tov. Pahorjem in Hreščakom.

Pa so se vremena spremenila! »Zveza« je doživela razočaranje, vodstvo tudi, uredništvo tudi. Spomnilo se je naloge, ki mu jo je bil naložil nekdanji organizacijski odsek in je šlo na resnično objektivno pot. In tako se je zgodilo, da je zavrlo enkrat, povdarjam, enkrat članek tov. Pahorja, ki ni imel čisto nič opraviti s slovenskim učiteljstvom, niti z njegovo izobrazbo, niti s šolo in niti z njenim razvojem. Celotno predmetom, zaradi katerega ga je tov. Pahor napisal, nima članek nič opraviti, ker ni načelen, ali karžekoli, ampak je le nekaka slika politične osebnosti g. V. Š. To mi potrjuje tudi privatno pismo, ki sem ga prejel od istega tovariša po odklonitvi tega članka. Da bo o zadevi šodilo lahko tudi učiteljstvo samo, ga objavljam tu v celoti. Opozorjam pa, da ne sprejemam zanj nikake odgovornosti.

Jože Pahor:

O metodi »samostojnega« zadrugišstva.

V zadnji številki sem povedal nekaj misli o zadrugištvu, ali bolje: ugotovil sem nekaj resnic na podlagi našega javnega življenja in na podlagi dejstev, ki jih vidimo v širjem svetu, pa je prišel g. V. Šč. in me ustavil: Tiho, ti ne boš govoril, ker bivaš v 2. nadstropju sežanske ljudske šole, si gospod, takozvani izobraženec in ne živiš med kmeti!

Ne vem, kaj naj rečem takim argumentom! Niso nič manj demagoški kot plitvi. Ko bi ne vedel, da se je g. Šč. popolnoma »posvetil politiki« in ko bi mi ne bilo znano, da je v politiki machiavelist, bi mu odgovarjal z dejstvi, koliko stika imam s kmeti in z zadrugištvom. Ne zanima me ni najmanj, v katerem nadstropju biva gospod nasprotnik, to pa vidim, da je v svoji metodi javnega političnega udejstvovanja popoln liberallec, to se pravi politični amoralist in kot človek, ki išče resnico vselej in povsod, čutim dolžnost, da to javno povem. Zakaj? Zaradi svoje vere v moč resnice, radi vere v dobro, radi ljudstva, ki ga hoče preobraziti g. Šč. bolj s svojimi metodami in manj s svojimi dobrimi zasebno-nravnimi načeli kot duhovnik, pravzaprav brez teh velikih načel, ki dvigajo in prerajajo človeka, brez teh načel, da, proti njim!

Predvsem, g. Šč., je resnica samo ena. Vaše politično uverjenje dopušča dvojno moralo, zasebno in javno, ki sta si lahko protivni, če je to v javno korist. Nel Gmotna korist ni nikdar nad nravno, iz vsega krščanstva odmeva to! Če vam ni do principov, pa ne hodite z dvojno moralo v javnost radi slovenskega ljudstva samega, ki mu ne želite slabega. Priča sem bil na shodu, ko ste govorili: Glejte, tamle so kmetje, žuljavih rok in se vedejo dostojno, tamle pa so taki, ki nosijo ovrtnike in fine obleke, pa razgrajajo! In kdo so bili tisti »kmetje žuljavih rok«? Veržniki, trgovci, vojni dobičkarji. Oni z ovrtniki pa brezposelni delavci. Kako so mogoče take zablode? Prav lahko: z dvojno moralo! Z dvojno moralo je mogoče biti strasten narodnjak in očitati na istem javnem shodu slovenskemu učitelju v času, ko ga je preganjala oblast, da je agitiral za vojna zavarovanja pod padlo vladavino, z dvojno moralo je mogoče trditi v eni sapi, da meni ni zameriti, če povem odkrito svoje mnenje, da pa sem slepar in goljuf in lump vzlic temu, če le konstatiram, da se tudi zadrugištvo — kakor vsakršno javno gospodarsko snovanje — ločuje po strankah. Z dvojno moralo je končno mogoče hoditi po deželi v imenu določene stranke in prepričevati ljudi, da je vsako strankarstvo nevarno in škodljivo in da je edina rešitev ljudstva to, da ne pozna nikakega strankarstva, da so mu torej vse politične ideje, reakcionarne in napredne, enako mile, da je na pr. teror enakovreden s politično uslužnostjo, da je velekapital ravno tako upravičen kot ljudska beda, da je vse dobro natančno isto kot zlo, skratka, z dvojno moralo je mogoče prevreči vse resnične in neizpodbitne dobrine, je mogoče pogaziti vsako etiko in vpeljati nele pravno, temveč tudi npravno rabulistiko, ne morda v kakem političnem razdobju gnilobe in zamočvirjenja, ampak danes, ko je npravni vihar pretresel ves evropski kulturni krog, ko se je v neizmernih človeških žrtvah, v povodnju krvi pričela čistiti človeška družba, razjedena in razkrojena z liberalističnim duhom časa v teku zadnjih dveh stoletij.

Kakor nikdar poprej, je danes potrebno, da gremo v javnost z vestjo. Razdobje, ki se ruši, ni poznalo vesti, zato je moral človek tega razdobja skozi ogenj in trpljenje. To je, kar moramo imeti pred očmi kakor nesmrten svit. Kdor hoče graditi po vseh teh letih grozot, dobro, gradi naj, toda z neuničljivim poštenjem v duši, z vso silo vesti, ne radi koristi strank, temveč radi potreb skupnosti, radi izpopolnjevanja človeštva v dobrem. Šaj to bi bil morda tudi ideal kakor ga ožarja misel krščanskega solidarizma. Ta ideal pa je neskončno oddaljen od zavrgljivega in škodljivega liberalizma, kakor ga vidimo danes v politični metodi g. Šč., danes, ko vse vpije po ozdravljenju zastrupljenega organizma družbe. To so razlogi, radi katerih se oglašam proti g. Šč. Menim, da so dovolj veliki in zato tudi vredni borbe.

Končno je resnica, ki jo morda g. nasprotnik že sam uvideva, da namreč taka metoda ne more roditi zdravih, sočnih sadov. Takozvana »enotnostna« organizacija Kmetijskih in vrtnarskih zadrug v Trstu neče z mesta, razen tega ustajajo kmetje sami, agrarci in ne morda komunisti, proti g. Šč., ki je prav toliko kmeta kakor jaz, dasi je res, da mu je lažje iti po vsej deželi kakor meni, ki mi brani služba. Shodov, kjer se zabavlja proti »enotnosti ideji« g. Šč., ne bom navajal, takih shodov, kjer namreč kmetje sami ugovarjajo, to pa lahko trdim, da delo, ki mu nista za podlago vest in resnica, ne more imeti pravega blagoslova, pa naj se še tako goreče in lahkomišelnost vpije v javnost o goljufih in lumpih, ki nimajo goljufij in lumparij na vesti.

S takim počenjanjem se uničijo kvečjemu še oni nastavki zadrugištva, ki ga opazujemo v naši zemlji v zadnjih časih. To delo pa ni narodu v korist.

Učiteljsko naj sodi, v koliko spada ta članek v »Učit. list« — Tako izgleda tedaj ves »teror«, ki ga uganjam nad učiteljskimi glavami s tako doslednostjo, da je čutil tov. Hreščak potrebo izreči na moj

račun sledečo »ljubeznivost«: Izpod avstrijske smo prišli po urednikovo cenzuro. — In če bi tudi bil zagrešil kak »teror«, bi bil moral moj tovariš pomisliti, da moram kot urednik preko odgovornosti sotrudnikov odgovarjati tudi sam za vsebino celega lista ne samo njemu kot članu organizacije in niti samemu sežanskemu učit. društvu, ampak tudi celo kupnemu jugoslovenskemu učiteljsstvu in preko njega tudi jugoslovenskemu narodu na tem ozemlju. Ureditnikovanje ni morda političen shod, kjer lahko rabiš velike besede, preračunjene na utis, ampak resno delo, ki zahteva mirnega in treznega presojanja vseh posledic urednikovega hotenja.

Ce govori tov. Hreščak o estetičnem in umetniškem kriteriju, ki naj bi bil odločeval pri urejanju »Učit. lista«, je nerodnost, ki ne vem, kako naj bi jo označil. Ce naj pa imajo te besede ironičen pomen z ozirom na ime kot esteta in (Bog mi odpusti: prvič zapišem to besedo o sebi!) umetnika, potem jih zavračam z ogorčenjem. Na primeru z avstrijskim cenzorjem ugotavljam le, da jo smatram za najboljšo merilo njegovega duševnega nivoja. In s tem končam za danes!

Janko Samec, učitelj v Trstu.

IZ ORGANIZACIJE.

Učiteljsko društvo za sežanski okraj je zborovalo 16. junija v Dutovljah. Navzočih je bilo 24 tovarišev in 6 tovarišic, ki jih je pozdravil predsednik Hreščak z ugotovitvijo, da taka udeležba ni v čast stanu, ker ima okraj nad 60 oseb učiteljsstva. Neče iskati vzrokov. Posebe pozdravi najmlajše tovariše Boleta, Gerdola in Kulota ter jih poziva, naj ne sledijo vzgledu onih, ki jih ni na zborovanju, če so jim pri srcu koristi stanu, torej lastne koristi in obenem dobrobit ljudstva, med katero stopajo kot delavci, kot učitelji. Graditi je treba novo stavbo, novo družbo in pri tem delu morajo biti učitelji brezpogojno predvsem mlajši, s svojimi zdravimi, svežimi močmi. — Med učiteljsvom so difference, nasprotja, toda to je naravno. Brez diferenciacije bi življenje okostenelo. On sam, predsednik, je vedno povdarjal razlike, ker ni hotel, da so laži med nami. Morda mu je kdo radi tega nasproten. Toda bolje tako, kakor pa paradna zborovanja, kjer se resnica potajuje, kjer je skupnost le zunanja, hri navska skupnost, kjer se za hrbiti skriva neiskrenost in mržnja. — Končno omeni umrlega tov. Grahlija, dasi ni bil član učit. društva. Rojenice so mu bile sovražne, njegovo življenje je življenje trpina. Želi mu pokoja, ki ga ni mogel najti med nami. Spomni se tudi dobrega tov. Marušiča, ki je padel od morilčeve roke v preteklem mesecu na Misličah. Nato poda tov. Kenda lepo poročilo o deželni učiteljski konferenci, kjer je sodeloval kot zapisnikar. Zapisnik še ni izgotovljen, zato bo točneje in natančneje poročal pozneje.

Učiteljsvo se je izreklo za samoupravo, modernizirano po zahtevah časa in za okr. šolske zaloge. Učitelj naj ima po 10 letih pravico do penzije, službena doba trajaj 35 let. Penzija naj bi znašala toliko, kolikor je upokojenec prejemal zadnji mesec svojega službovanja. Stanarina naj se uredi po ex avstr. zakonih in naj znaša 700—1000 L na leto. Število otrok v razredih naj bo 40—50, tedenskega pouka za učitelja ne več kot 25 ur. Če kdo poučuje več, naj se posebe nagradi. Šolska obveznost trajaj od 6. do 12. oziroma 14. leta, za kmetijske in obrtne šole do 18. leta.

Italijanski tovariši so glasovali za predlog, da bodi uradni jezik med šolskimi vodstvi in okr. šols. oblastjo slovenski oz. hrvaški. Izjavili so se za to na podlagi junktima, da namreč podajo slovanski delegati nekakšno lojalitetno izjavo.

Glede meščanskih šol, ki jih je mnogo po ital. mestih Jul. Benečije, je bila vlada mnenja, da se odpravijo in nadomeste s 3. razredi gimnazije, tipa, kakor ga imajo v starih pokrajinah Italije. Italijanski kolegi so se pa temu energično uprli.

Zanimiv predlog je bil o učnih načrtih, ki naj bi ne sloneli na nikakšnem urniku, temveč bi pustili učitelju popolno prostost. Poročevalca niso vsi razumeli. Ko pa je posebni osek poročilo preštudiral in podpiral predlog, so vsi delegatje glasovali zanj. Tako so bili definitivno zavrženi lani uvedeni načrti.

Tiskovine se prepustijo okrajem, spisovanje tednika odpade, dnevnik pa se zopet zahtevaj. Obvelja trikratna klasifikacija v šolskem letu.

Pri zadevi učnih knjig sta se pokazali dve mnenji. Nekateri so zahtevali, da se sestavljajo knjige kakor doslej, iz posamičnih berilc, drugi so zahtevali enoto učne knjige po Brocchijevem načinu. Glede novourejenih slovenskih Josin-Ganglovih beril je izjavil osrednji urad za nove pokrajine v Rimu, da so še vedno sestavljena v istem duhu, kakor so bile pod bivšo vladavino, čeravno so berilci o razrušeni državi nadomeščena z berilci o Italiji. (Kriterij recenzije je tak, da se mu zborovalci ne čudijo, temveč smejejo.) Deželna konferenca je bila mnenja, da se mora vsekakor ustanoviti v Trstu predcenzura za vse nove učne knjige. Predlog je tudi obveljal. Delegati so priporočali, naj bi se osnovala zadruga za izdajanje učnih knjig, vlada pa je bila nasprotna. Vzrok, da misli na ustanovitev nekeke državne založbe šolskih knjig.

Šolski in učni red se je predelal, vendar bistveno obdržal. Le kakih 25 paragrafov je odpravljenih ali

spremenjenih. Klasifikacija učiteljsva bodi javna in se ne omejuje le na delo v šoli, temveč obseza tudi učiteljevo kulturno delo izven šole: v knjižnicah, zadrugah etc.

(Tu se oglasi več zborovalcev hkrati, a jih predsednik opomni, da se lahko prigrasijo k debati, ko konča poročevalec.)

O izobrazbi učiteljsva se je pri deželni konferenci sprejel predlog, naj bi se učiteljski kandidati pripravljali na osemletni*) pedagoško-humanistični gimnaziji, a zatem dve leti na pedagogiju (vseučilišče). Začasno ostanejo zasilna učiteljska, na kateri naj pripravijo meščanske šole ali nižje srednje šole. Usposobljenostni izpit naj se brezpogojno obdrži, dasi bi ga učitelji, ki so došli iz starih italijanskih provinc, najraje odpravili, tako, da se je vnela ostra in obširna debata zaradi njih. Ker so zrelostni izpiti učiteljski v Jul. Benečiji enakoveljavni z onimi v starih pokrajinah, bi pomenila odprava usposobljenostnega izpita pravzaprav občutno priseljevanje učiteljev iz Italije posebno v šole z laškim učnim jezikom. Po dolgem in razburljivem razpravljanju je obveljal predlog domačega učiteljsva.

Glede strokovnih šol se je sklenilo, naj se uvedejo, kjer koli jih razmere zahtevajo.

Predsednik otvori debato in tov. Bolè izjavi, da se ne strinja s sprejetim predlogom dež. učit. konference, češ naj presojaajo nadzorniki tudi izvenšolsko delo učiteljsva. Društva, čeprav kulturna, so končno vedno politična in oblast bi dobila v roke nevarno orožje proti vsem, ki so ji politično zopni.

Tov. Pahor: Se ne oglašam radi sklepov konference, temveč radi izjave, ki se je podala po jugoslovenskih učiteljih. Kolikor je informiran, je bila sestava te izjave popolnoma prepuščena tov. Klefmayru, dasi dogovorno z »Zvezo«. Tov. Kenda je omenil, da so ž njo pridobili italijanske tovariše za slovensko in hrvaško uradovanje. Pridobili so jih v resnici le za predlog osrednji vladi. Kaj se bo pa sklenilo tam, kdo ve? Izjava ne govori o stanju šolstva v Istri, o preganjanju učiteljsva, zato je neiskrena in kot politični akt zgrešena. Predlaga, da se izreče vodstvu »Zveze slov. učit. društev« graja za ta molčeči servilizem.

Tov. Kenda: Hrvatski učitelji-delegati so zahtevali, da se v izjavi povedo tudi nezakonitosti in nasilstva, pa so jih uradno zavrnil, da oblasti nimajo — uradnih poročil.

Tov. Hreščak: Če jih nimajo, to nam ni mar. Dejstva so le in »Zveza« bi jih morala povedati v interesu šolstva in učiteljsva.

Tov. Kosovel: Izreče naj se ostra graja!

Predlog se soglasno sprejme.

Tov. Hreščak: Glavno se pri dež. uč. konferenci ni povedalo. Bistvo šolske reforme bi moralo biti, da se v otroku ne vzgaja individualist, ampak član zdrave človeške družbe z močnim socialnim čutom. Nečemo verižnikov in egoistov, temveč dobrih ljudi, ki jim bo produktivno delo v korist družbe ideal. Rabimo delovne šole, slediti vzgledu ruskega socialnega šolstva, ki ni več privileg kapitala. Vsaka druga reforma šole je le zunanja, brezpomembna reforma. Stavi bo pozneje posebno resolucijo.

Nato govori tov. Pahor o okrajnih šolskih svetih. Pravi, da živimo v absolutistični dobi, v kateri so učitelji odgovarjali kot učitelji in kot ljudje. Gmotno smo na boljšem kot smo bili v prejšnjem režimu, v pravnem pogledu pa ne varujemo svoje osebnosti in stanovske časti. Zavedajmo se, da nismo hlapci, temveč da mora biti zakon, ki ureja naše pravice. Če ga tudi taje, mi se moramo vendar opirati nanj. Če je šolska samouprava, zdravo načelo sodelovanja zastopnikov ljudstva v njegovih zadevah le na papirju, če so papirnati okrajni šolski sveti, voljeni po reakcionarnih volilnih kombinacijah, neresničen izraz ljudske volje, vendar moramo zahtevati samoupravo. Lahko je vladati brez odgovornosti, toda pravne razmere so predvsem zadeva učiteljsva in stanovska čast zahteva, da govorimo tudi sami o taki stvari. Posnemati moramo delavce, ki so daleč pred nami. Zato, da uveljavimo svoje zahteve vsaj kolikor se tiče naše lastne kože, naj se sestavi komisija, ki naj se ukvarja samo s pravnimi in gmotnimi zadevami učiteljsva, posebno z nameščenji in premeščenji.

Tov. Ravbar: Ne vidi, da bi bil potreben poseben odbor zato; naj se društveni odbor peča tudi s pravnimi zadevami, ker ima zaupanje društvnikov.

Tov. Hreščak je proti. Radi načela in da se posebe poudari ta pereča stvar.

Prvi predlog je sprejet, v odbor se izvolijo tovariši Strekelj (namestnik Ščuka) za Komenščino, Bollè in Pahor za sežans. sodni okraj. Vse želja in zahteve naj se pošiljajo tov. Streklju in Bollè-tu.

Delegatom »Zvezinega« zborovanja se izvolijo: Anton Baša, Fran Bollè, Ivan Kocjan, Ivan Kosmina, Ana Macarol in Jože Pahor.

Pri eventualnostih se oglasi tov. Pahor, ki omenja, da slovansko učiteljsvo niti informirano ni o bojih italijanskih tovarišev za kruh. Živimo kakor zajedavci, kar je nemoralno. Posledice se kažejo povsod in se vidijo tudi pri udeležbi današnjega zborovanja. Predlaga sledečo resolucijo: »Zveza jugoslov. učit. društev v Trstu« je organizacija, ki se je omejila samo na izdajanje dveh listov. Ni zmožna na nikakršne akcije v korist učiteljsva, ne vzgaja in vodi

*) Stališče, ki so ga šolski reformatorji že kdaj zavrgli. Op. pisca-poročev.

mlade učiteljske generacije. Greši s tem nad vsem našim ljudstvom, ker ni vseeno, koliko znanja in značaja je v ljudskošolskem učiteljstvu, ki mu je položeno v roke mladina.

Vzrok takemu stanju je predvsem duševna vez organizacije »Učiteljski list«, ki pod reakcionarno tolmačenim geslom strokovnega glasila zameta vsako misel, ki ne diši po sprijenem ozračju tesne šolske sobe. Namesto da bi drago plačevan list vodil učiteljstvo, posebno mlajše in poživljaj na ta način vso »Zvezo«, pa samo caplja za dogodki v učiteljskih vrstah in vegetira ob prebavljanju že kdaj prebavljene hrane.

Take razmere so nevzdržane. Zato pozivamo vodstvo, da ustavi to, naobraženih ljudi nevredno reakcijo ter reši sebe in vse učiteljstvo »Zveze« sramotnega madeža kulturne inferiornosti.

Tov. Kenda se oglasi k debati: Vse to bo padlo nazaj na nas. Uredništvo »Učit. lista« nima sotrudnikov in bi še nekatere redke s Tolminskega lahko izgubilo. Radi tega se ne strinja z resolucijo.

Tov. Hreščak: V organizacijskih stvarih ne smejo veljati estetični, umetniški kriteriji. V takih kriterijih ni kompetenten soditi o uredniku tov. Samcu toda »Učiteljski list« naj bo svobodna tribuna. Izpod avstrijske smo prišli pod urednikovo cenzuro. Kot organizirani člani imamo pravico in dolžnost povedati, da je nečemo. Priporoča resolucijo, ki se sprejme. Istotako se sprejme Hreščakova resolucija o šolski reformi:

Sežansko učiteljsko društvo ugotavlja potrebo popolne reforme ljudske šole in sicer v prvi vrsti reforme, ki gre za izpremembo bistva ljudskošolske vzgoje in to vsled dejstva, ker zahtevajo nove razmere izobrazbe in vzgoje novih moči — toliko intelektualnih, kolikor moralnih.

Zveza študiraj ta važna vprašanja in vodi to delo čim intenzivneje.

Ker se pri eventualnostih nihče več ne oglasi, zaključil predsednik zborovanje z zahvalo za — pičlo udeležbo.

Jože Pahor.

Glede na resolucije, ki govore o »Učit. listu« in uredniku njegovem, glej posebni članek v današnji številki!

Poročilo izrednega občnega zbora učiteljskega društva za Trst in okolico. Zborovanje se je vršilo pri obilni udeležbi dne 5. junija t. l. v ljudski šoli na Opčinah s sledečim dnevnim redom:

1) volitev delegatov za prihodnje delegacijsko zborovanje;

2) slučajnosti.

Pri otvoritvi zborovanja se spomni predsednik Daneu Ivan umrle g. Marije Kraševic (roj. Gombač), nekdanje zveste tovarišice, in smrti viteza Fioni-ja civilnega komisarja za Trst in okolico povdarjajoč, da je bil umrla blaga duša in našim šolam zelo naklonjen. Sestavi se in istočasno tudi odpošlje sožalna brzojavka okrajnemu šolskemu nadzorniku g. A. Craizerju. S tem otvori predsednik debato o prvi točki dnevnega reda.

Vname se živahna debata. Tov. Gruntar opozori zborovalce na neki članek tov. Hreščaka, v »U.L.«, v katerem trdi, da se bo zavzel na deleg. zborovanju za pol. odsek v organizaciji in je (tov. Gruntar) mnenja, da bi ta misel obrodila v »Zvezi« razkol. Predlaga, da bi se delegacija volila proporcionalno z ozirom na pol. prepričanje posameznikov. Tov. Pahor je mnenja, da je volitev v takšnem smislu nemogoča, ker pol. prepričanje posameznika ne tangira današnje učiteljske organizacije, ki odvrata vsako politiko. Se zavzame za pot tov. Hreščaka, češ, da bi bil tak odsek učiteljstvu, ki nima dovolj pol. naobrazbe, zelo koristen. Je mnenja, da bi se volilo delegatom mlajše tovariše, na katerih sloni vsa bodočnost. Tov. Iv. Vouk trdi, da je učiteljstvo že politično naobrazeno in bi se »Zveza« s takšnim odsekom le izpostavljala neprimlikam. Tov. Kleinmayer je mnenja, da se mora poslati na deleg. zborovanje takšne delegate, ki bodo zastopali takšno stališče, za kakršno se bo izrekel današnji občni zbor. Zavrača pot tov. Hreščak-Pahorja, češ, da bo ta pot, ki je politično-socialističnega značaja, na mestu šole v prihodnosti kakih 50tih let. Postavi dva predloga in sicer: 1. Ali naj se izreče delegacija na deleg. zborovanju za stališče Hreščaka; 2. Ali naj ostane organizacija (Zveza) zgolj strokovna. Govoril je tudi za drugi predlog. Po zopetni živahni debati prevzame besedo tov. Daneu Ivan, ki zabranjuje vsako diskusijo političnega značaja. Govori za drugi predlog tov. Kleinmayerja, ki je po njegovem mnenju najbolj na mestu in pozivlja tudi zborovalce, da se izrečejo za ta predlog. Zbor se izreče soglasno za drugi predlog tov. Kleinmayerja — proti en glas.

Izvoljeni delegati so: Vouk Ivan, Ribičič Josip, Širok Albert, Bajt Zora, Daneu Ivan, Sabadin Ivanka, Čok Anica, Fonda Franc, Starc Nande, Scheimer Ana, Krizman Nazarij, Sosič Edvard, Taučar Ludvik, Jereb Milan, Čok Antonija, Gorkič Jožef, Valentič Ciril; namestniki: Čok Andrej, Šček Frida, Ternovec Stefanija, Štubel Adalbert, Kraševic Ivan, Trobec Stana, Kavčič Zora, Sancin Karl in Zagar Ferdinand.

Pri slučajnostih prečita predsednik spomenico glede izednačenja plač suplentov zgornje okolice z onimi spodnje in tudi odgovor nanj, ki ga je poslala

šolska oblast. Nadalje se je sklenilo na predlog predsednika, da bodo člani prispevali mesečno 2 L v svrhu podpore obolelega tov. Paskulina in da se mu že vnaprej izplača vsota 500 L. Tov. Grmek pozivlja šolska vodstva, da vpošljejo na »Zvezo« imenik mladinskih knjig in ime upravitelja knjižnice v svrhu »Mladinske knjižnice«. Tov. Požar pravi, da se mu v odloku izenačenja plač ne štejejo vojna leta in prosi, da bi društvo ukrenilo potrebne korake. Tov. Grmek pripomni, da vsak, ki zapazi v odloku kako netočnost, naj napravi priziv.

Druhih predlogov ni bilo, zato se je predsednik zahvalil navzočim za dobro udeležbo ter s tem zaključil zborovanje. Po zborovanju je društvo napravilo kratek izlet na Repentabor.

Karol Pahor, tajnik.

Književnost in umetnost

»Novi rod« ima v 6. številki sledečo vsebino: I. Gruđen: Cimbolo-din, cimbolo-dan. (Pesem.) — Fr. Bevk: Zatočila se je žoga. (Pesem.) — K. Širok: Kresnica. (Pesem.) — Fr. Bevk: Ringa, ringa, raja. (Pesem.) — Fr. Milčinski: Zgodbe kraljeviča Marka. — Slika. — Pastiškin: Kratka in dolga nit. — Ks. Meško: Zakaj je dren ves krivenčast. — Vl. Levstik: Pes in detel. — Slika. — Cv. Golar: Čarovnica in junak. — L. N. Tolstoj. — A. Gradnik: Tri pravljice. — R. Peterlin — Petruška: O čmrlju — pijančku. (Pesem.) — Pouk in zabava. — Kotiček malih.

»Naša nada« ima 3. številki sledečo vsebino: Jos. A. Kraljič: Moč pjesme (Pesma). — J. Cvrtila: Mjesec (Pesma). — Velko Sokolič: Naš junak na dalekom sjeveru. — Slika. — Vice Orljak: Riječi tujinke u našem domačem govoru. — Vice Orljak: Pročistimo svoj jezik. — Josip Milaković: Škola i djaci (Pesma). — V. Orljak: Marko kraljevič i vila. — Slika. — Mali Jože: Zrnca (Pesma). — D. L.: Pametni slon. — B. Goretinski: Čvrsta volja. — B. Goretinski: Ljubav do domovine. — B. Goretinski: Posledice laži. — Mali Jože: Koga ljubi naša Neda. (Pesma). — Pouka i zabava.

»Mladika« 11. štev. ima sledečo vsebino: Vampir, povest, dr. Fr. Detela. — Drobčinice življenja, spisal Anton Čehov. — Kralj Matjaž. Spisal Josip Ribičič. — Brata in zlato, spisal Lev. N. Tolstoj. — Življenje, laž in resnica, spisal Jens Jørgensen. — Pesmi: Žalost, Poznaš te stene tihe sobe, Nocoj (Henrik Hebat.) Iz naše književnosti. Za naše malčke. To in ono. — Naročniki naj obnove naročnino za drugega pol leta.

»Malčki in palčki« se imenuje nova mladinska knjiga, ki je izšla te dni v Gorici v založbi K. T. D. in se dobi v prodajalni v Montovi hiši (ul. Carducci 2). Zbranih je lepo število najlepših mladinskih pesmi naših mladinskih pesnikov. Knjiga, kateri je narisal ovitek Fr. Kralj in je lično opremljena, bo dobrodošla naši mladini in šolam, ker je pesmi, ki so v knjižici zbrane, že težko več dobiti in nudijo lepo izbero. Sezide po knjigi!

Spomenik zaseđenemu ozemlju bodo postavili v Ljubljani. Sprejet je bil osnutek, ki ga je napravil Tone Kralj.

Razne vesti.

Žensko društvo »Sloga« v Ljubljani je sklenilo na občnem zboru, ki se je vršil meseca marca t. l., da se preosnuje v »Socialno-gospodarsko in kulturno društvo«. Iz pravil je razvidno obširno delo na socialnem, gospodarskem in kulturnem polju, ki ga hoče nova organizacija opraviti v korist slovenskega ženstva. Izdajala bo tudi v najkrajšem času poseben ženski list. Za predsednico je bila izbrana Alojzija Štebijeja, Ljubljana, Dunajska cesta 25, ki daje tudi vsa potrebna pojasnila.

Načrt novega šolskega zakona za Jugoslavijo. Komisija za sestavo načrta novega šolskega zakona za vso državo se je sestala meseca maja v Beogradu. V nji so bili zastopniki vseh pokrajin države. — Osnovno načelo načrta je dotični člen ustave in šentžermenske pogodbe, ki se nanaša na narodne manjšine. Sprejeta je osemletna šolska obveznost za vso državo. Posebno poglavje zakona obsegajo določbe glede meščanskih šol, ki se ustanove po vsej državi. Za ustanovitev novih šol zadošča število 30 otrok. Vse šolstvo je državno; povsod, tudi v manjšinskih šolah se mora pouk vršiti v drž. jeziku. Vse dosedanje zasebne ljudske in meščanske šole naj prevzame država. Šolsko upravo prve inštanice predstavlja šolski odbor, ki pa nima nič opraviti z osebimi učiti. zadevami. Po tem načrtu so torej šolski sveti ukinjeni. Delo komisije sloni v glavnem na načrtu, ki ga je izdelalo UJU.

Slovenske šole v Ameriki. V nekaterih krajih Zedinjenih držav je število slovenskih rodbin tako narastlo, da si Slovenci ustanavljajo svoje šole s slovenskim učnim jezikom. Pred leti so otvorili v Clevelandu veliko šolsko poslopje, v katerem poučuje 11 učit. moči. Učencev je bilo lani vpisanih nad 1000.

Iz uredništva »Naše nade«: Nekateri otroci pošiljajo rešitve zagonek na naslov uprave v Trstu. Prosimo tovariše, da deco opozore, da se nahaja uredništvo »Naše nade« v Buzetu, kamor naj se pošiljajo vse rešitve.

Veronauk na šolah čehoslovaške republike. Po vladnem programu glede razmerja med državo in cerkvijo ne bo veronauk poslej dovoljen niti kot obvezen, niti kot neobvezen predmet. Veronauk se bo poučeval izključno v rodbini. Ako pa žele roditelji, bodo otroke poučevali v veronauku duhovniki njih veroizpovedanja zunaj rednega pouka. Zasebne šole s izrazito verskim značajem, kakor tudi zasebne šole cerkvenih redov ne bodo dovoljene.

Starši v šoli. Na Pruskem je naučni minister izdal odlok, ki dovoljuje, da smejo starši prisostvovati šolskemu pouku v tistih razredih ljudskih in srednjih šol, v katerih imajo svoje otroke. To pa le tedaj, ako to učitelj dovoli in ako ne bi vsled tega trpel pouk. Enak zakon imajo tudi v Avstriji. Večina učiteljev pa tudi staršev je tej uredbi nasprotna, ker meni, da se s tem nasplošno pouk zelo moti.

Zdravstveni odsek za Slovenijo je razpisal 20 nagrad po 100 dinarjev za kratke članke o higijeni, ki naj se sprejmejo v nove ljudskošolske čitanke. Razpis je bil dostopen vsem slovenskim zdravnikom.

Slovenska šolska Matica je prejela od poverjenštva za uk in bogočastje 25.000 K podpore za izdajanje knjig.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani je darovala iz čiste dobička za leto 1920. 10.000 K Društvu za zgradbo Učit. konvikta, 10.000 K Poverjeništvu UJU v Ljubljani, 3000 K Jugoslovnski Matici in 3000 K Šolskemu Savezu.

V ministrstvu prosvete v Beogradu je postavljen za referenta meščanske šole Hristofor Svirčević.

Preosnova šolstva v Švici. Francoski odposlanec, učitelj M. P. Laurin iz Pariza, ki se je udeležil letošnjega kongresa švicarskih učiteljev v Neuchâtel-u, poroča o preosnovi švicarskega šolstva sledeče:

Z ozirom na šolstvo, njegov razvoj in udejstvovanje nas Švica prekaša; tudi moč naših učiteljskih organizacij je mnogo manjša in to v vseh panogah človeškega udejstvovanja. Švica nimo samo lepih, moderno urejenih šol, prekaša nas tudi v učnih in vzgojnih metodah. V Neuchâtel-u je sklenil učiteljski kongres Švice širokozasnovano preosnovo vsega šolstva. Kongres se je temeljito pečal z dvema vprašanji in sicer s 1) kritiko smeri sedanjega ljudskega šolstva (poročal M. Duvillard, učitelj na zavodu J. J. Rousseau v Genévi) in 2) z izenačenjem vrednosti šol. diplom (poročal M. Stroele, učitelj v Neuchâtel-u). Prvo točko bi lahko imenovali »preosnova ljudskega šolstva«, ker pomeni v resnici popolno revolucijo na tem polju. Zmerni in obzirni do oblasti, v kolikor se tiče lastnih ekonomskih vprašanj, so švicarski učitelji pravi revolucionarji na šolskem polju. To pa zato, ker je Švica domovina šolskih reformatorjev: Rousseau, Pestalozzi itd. Švica ima veliko število prenovljenih šol, ki uspešno tekmujejo s šolami, ki so ustanovljene od države same. Ima tudi nekaj revolucionaren poskus svobodne šole, Ferrièreve šole. V francoskem delu Švice delujejo srečno šolski zavodi I. I. Rousseau, šole za male in velike, in to posebno v genevskem in neuchâtelskem kantonu. Zaključki z ozirom na preuredbo ljudskega šolstva, ki jih je stavil v imenu švicarskega učiteljstva na goriomenjenem kongresu učitelj M. Duvillard, so sledeči:

Šola bodočnosti bo morala zadostiti potrebam in življenjskim socialnim pogojem učenca. Razširjena bo in se bo morala ozirati ne samo na učenca, ampak tudi na otroka, obenem pa bo morala upoštevati vse njegovo življenje. Da doseže ta svoj ideal, mora imeti trden cilj. Ta cilj je zapopaden v stavku: Vzgojitelj naj delujejo na to, da se izboljšajo in preobrazijo življenjske razmere ubožnejših slojev. Tako se je švicarsko učiteljstvo postavilo na stališče človečanstva, ter je obenem povedalo, da mora vsaka reforma šole delovati v smeri izboljšanja socialnih razmer človeštva.

2. Iz praktičnega stališča se vsi učenci razdele v tri skupine: a) učenci z redno šolsko dobo; b) učenci z neredno šolsko dobo (nerednost šolskega obiska in telesna nerazvitost); c) abnormalni učenci, vpisani v posebne tečaje. Ta delitev omogočuje najširjemu številu otrok reden in uspešen šolski pouk.

3. V skrbi za učenčevo nadaljno strokovno (obratno ali rokodelsko) izobrazbo, so švicarski učitelji vpeljali v svoje šole nekake začetke strokovne šole (pré-apprentissage), ki naj olajša onim učencem, kateri ne mislijo v srednje šole, izbiro obrti ali rokodelstva.

4. Reforme, ki naj se udeležijo nemudoma: Šolska igrišča; v poletnih mesecih šole na prostem; vpeljava šolskega reda, ki naj omogočuje med učenci medsebojno pomoč in »self-gouvernement«; opustitev domačih nalog za mesece maj, junij in september; vpeljava rokotvornega dela v nekaterih panogah pouka; preuredbo šolskega nadzorniškega urada; opustitev šolskih izpitov.

Učiteljska prisega v Argentini. Z odredbo od 8. nov. 1920. je naučno ministrstvo Argentinske republike določilo, da mora učiteljstvo obnoviti vsako leto pred učenci prisego zvestobe. Vsakdo mora priseči, da bo spoštoval in skušal ohraniti stare tradicije naroda itd. Ta čudni, nedemokratski postopek je naperjen proti novodobnim težnjam argentinskega naroda.

PRAVILA

Zveze slovanskih učiteljskih društev Julijske Benečije v Trstu.

§ 1. Ime in sedež.

Društvo se imenuje: „Zveza slovanskih učiteljskih društev Julijske Benečije in ima svoj sedež v Trstu.

§ 2. Namen.

„Zveza“ je nepolitično društvo, sestojече iz slovanskih učiteljskih društev Julijske Benečije ter ima namen potezati se za moralno in materialno korist udov svojih članic.

Da to doseže:

- preskrbuje pravno pomoč udom svojih članic v stanovsko-službeno spornih zadevah;
- zastopa društva in njihove ude pri oblast-nijah;
- skrbi za vzajemno vsestransko pedago-gično-didaktično izobraževanje udov svojih članic v svojih stanovskih rečeh;
- skrbi za pedagoško-znanstvena preda-vanja;
- prireja javna predavanja o šoli in o vzgoji sploh;
- poroča o novih, v pedagoško stroko spadajočih knjigah;
- nabira in pripravlja učne pripomočke, na-kupuje knjige v svrhu izobrazbe, prireja in sodeluje pri razstavah;
- vstanavlja potrebne odseke;
- snuje pedagoško-znanstvene knjižnice;
- javne knjižnice in čitalnice;
- prireja izlete in zabave;
- izdaja strokovne liste, brošure in druge stanovske tiskovine;
- podpira lastne kandidate za vse nepolitične stanovske korporacije;
- vodi stanovsko statistiko;
- porablja vsa mogoča, po zakonu dopustna sredstva, v prosep udov svojih članic.

§ 3. Sredstva v dosego namena.

- Pristopnina;
- stalni letni prispevki;
- razni dohodki predavanj, prireditve, ded-ščin, volil, itd. Pristopnine in stalne letne prispevke določa delegacijski zbor.

§ 4. Društveniki so.

Pravi:

Pravi društvenik je vsako slovansko učiteljsko društvo Julijske Benečije.

§ 5. Pravice društvenikov.

Vsako društvo ima pravico, potom svojih, v ta namen izvoljenih delegatov:

Voliti izmed udov včlanjenih društev, društvene funkcijonarje.

Člani včlanjenih društev imajo pa pravico:

- nasvetovati v skupščinah, predavati v istih ter vdeleževati se posvetovanja in glaso-vanja;
- vpeljavati goste, ako jih poprej naznani odboru;
- izposojati si Zvezine knjige, časopise in muzikalije.

§ 6. Dolžnosti članov.

- Vsak ud prave članice „Zveze“ naj se po svoji moči udeležuje Zvezinih zborovanj;
- Vsak ud prave članice, je dolžan sprejeti izvolitev v odbor. Le kdor je prejšnje leto v odboru lahko odkloni zopetno izvolitev;
- kdor želi predavati mora poslati vsaj mesec prej svoj referat zvezinemu vodstvu;
- vsak ud prave članice mora, če ga odloči odbor, opravljati v svojem okraju more-bitno knjižnico ali čitalnico;
- izposojene muzikalije, knjige in časopise vračati na svojo odgovornost ter morebitno škodo poravnati;
- včlanjeno društvo mora vsakega pol leta redno prispevati doneske za svoje ude.

§ 7. Zvezina opravila oskrbuje.

- Vodstvo;
 - upravni odbor;
 - delegacija;
 - Zvezin zbor.
- a) Vodstvo obstoji iz predsednika, tajnika in blagajnika, katere voli delegacija za dobo dveh let;
- b) upravni odbor obstoji poleg vodstva iz tolikih članov, kolikor je včlanjenih društev. Shaja se po potrebi, vendar vsaj 2krat v letu;
- c) delegacija se snide vsako leto o velikih počitnicah tako, da pošlje vsako društvo toliko zastopnikov kolikor po deset članov ima. Ulomki se štejejo za celo število. Delegati se volijo s pororcem.
- d) Zvezin zbor vseh udov članic se sklicuje po potrebi.

§ 8.

Upravni odbor voli izmed sebe dva pred-predsednika, tajnikovega in blagajnikova namestnika knjižničarja.

§ 9.

Odborovi sklepi so veljavni, če je večina od-bornikov pričujoča. Odbor sklepa z nadpolovično večino glasov pričujočih odbornikov. Pri enakosti glasov odloča predsednik.

§ 10.

Vsa opravilna pisma podpisujeta predsednik in tajnik ali njiju namestnika.

§ 11.

Predsednik sklicuje odboro-ve seje, društvena zborovanja, vodi iste itd.

§ 12.

Če zahteva pet odbornikov odborovo sejo, jo mora sklicati predsednik takoj v 14 dneh.

§ 13.

Podpredsednika nadomestujeta predsednika v vseh njegovih opravilih.

§ 14.

Tajnik opravlja vsa pismena opravila ter vodi zapisnike sej in zborovanj.

§ 15.

Blagajnik sprejema denar, izplačuje po vodstvu, odboru, delegaciji ali Zvezinemu zboru nakazane zneske, vodi Zvezine račune ter jih polaga odboru pred glavno skupščino.

§ 16.

Knjižničar urejuje Zvezine knjižnice in vodi javne knjižnice in čitalnice.

§ 17.

Delegacijsko zborovanje. Redno delegacijsko zborovanje je vselej o ve-likih počitnicah, v kateremsi bodi kraju Julijske Benečije.

§ 18.

Na delegacijskem zborovanju

- se razpravlja:
 - o Zvezinem delovanju;
 - o letnem računu in o pregledu istega;
 - o knjižnicah in o čitalnicah;
- se volijo:
 - tri pregledovalci računov;
 - Zvezino vodstvo in upravni odbor;
 - zastopniki v morebitne zveze;
 - se izključujejo društva;
- se razpravlja:
 - o spremembi pravil;
 - o razdruženju.

4. se vrše razna predavanja.

5. se sklepa o kraju bodoče skupščine.

6. se sklepa o raznih željah in nasvetih.

§ 19.

Ako zahtevajo tri včlanjena društva pismeno izredne skupščine, jo mora sklicati vodstvo v dveh mesecih.

§ 20.

Sklepi delegacije so veljavni, če je najmanj tretjina pravilno izvoljenih delegatov pričujoča. V nasprotnem slučaju se vrši skupščina uro pozneje pri vsakem številu pričujočih.

§ 21.

Ako se pri kaki volitvi ne doseže nadpolovična večina glasov, vrši se ožja volitev med tistimi, ki dobe največ glasov.

§ 22.

Zvezina pravila sme spremeniti vsaka delega-cija, ako je navzoča vsaj tretjina delegatov in če glasujeta dve tretjini navzočih za spremembo,

§ 23.

Razdruženje Zveze pa se sklene le tedaj, če sta navzoči dve tretjini delegatov. Od teh morata glasovati vsaj dve tretjini za razdruženje.

V vseh drugih slučajih sklepa delegacija z nad-polovično večino glasov.

§ 24.

Nujni predlogi se obravnavajo takoj, ako prizna nujnost večina zborovalcev.

§ 25.

Zveza stopi v ožje zveze z drugimi gospodar-skimi, pedagoškimi, znanstvenimi in književ-nimi društvi.

§ 26.

Spore nastale med vodstvom, upravnim odbo-rom in delegacijo, poravna občni zbor. Proti razsodbi občnega zbora ni priziva.

§ 27.

Razdruženje.

Zveza se razdruži:

- če jo razpusti višja oblast;
 - ako sklene delegacija po § 23. Zvezinih pravil;
- V slučaju razdruženja upravlja Zvezine imovine predsednik.

Ako bi v teku treh let ne bila vstanovljena nova Zveza z istim namenom, kateri se izroči imovina, zapade ista „Dijaškemu podpornemu društvu v Trstu.“

§ 28.

Zvezo zastopa na zunaj predsednik, njegova namestnika, ali po „Zvezi“ določen član.

§ 29.

Zvezin jezik je slovensko-hrvatski.

V Trstu, 12. decembra 1920.

Germek Anton l. r.

Daneu Ivan l. r.

Ribičič Josip l. r.

Pahor Josip l. r.

Venturini Fran l. r.

Št: 055 b-

Potrjuje se zakoniti obstoj Zveze slovanskih učiteljskih društev Julijske Benečije s sedežem v Trstu v smislu pričujočih pravil.

Trst, 30. maja 1921.

Generalni Civilni Komisar:
Mosconi l. r.

N: 055 b-

Si attesta la legale esistenza della Federazione delle Società magistrali della Venezia Giulia con sede a Trieste a termini di questo statuto.

Trieste, 30 maggio 1921.

Il Commissario Generale Civile:
Mosconi m. p.